

**NACIONALNO IZVJEŠĆE KOJE SE PODNOSI SUKLADNO PARAGRAFU 15(A)
ANEKSA REZOLUCIJE O VIJEĆU ZA LJUDSKA PRAVA 5/1**

REPUBLIKA HRVATSKA

**NACIONALNO IZVJEŠĆE KOJE SE PODNOSI SUKLADNO PARAGRAFU 15(A)
ANEKSA REZOLUCIJE O VIJEĆU ZA LJUDSKA PRAVA 5/1**

REPUBLIKA HRVATSKA

A. OPIS METODOLOGIJE I PROCESA SAVJETOVANJA

1. Univerzalni periodični pregled stanja ljudskih prava (dalje: UPR) je univerzalni UN mehanizam za pregled stanja ljudskih prava u svim državama članicama koji se podnosi svake četiri godine. Cilj UPR-a je ukazivanje na povrede ljudskih prava u svrhu poboljšanja situacije ljudskih prava u državama članicama UN-a.
2. Ovo izvješće je izrađeno na osnovu smjernica rezolucije Vijeća za ljudska prava 5/1 i Općih smjernica za pripremu informacija u okviru Univerzalnog periodičnog pregleda- UPR-a (A/HRC/6/L.24) (dalje:UPR).
3. Vlada Republike Hrvatske osnovala je Radnu skupinu¹ za izradu Nacionalnog izvješća prema UPR proceduri Vijeća za ljudska prava Ujedinjenih naroda (dalje:UN). Kao koordinatori izrade izvješća određeni su: Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, Ministarstvo pravosuđa i Ured Vlade RH za ljudska prava.
4. Nacionalno izvješće predstavljeno je civilnom društvu. Referentni okvir za izradu Izvješća je kombinacija navedenih Općih smjernica te prava i sloboda sadržanih u Općoj deklaraciji o ljudskim pravima kao i naglasaka na određene nacionalne prioritete.

B. NORMATIVNI I INSTITUCIONALNI OKVIR ZA PROMOCIJU I ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA

5. U Republici Hrvatskoj (dalje: RH) normativni i institucionalni okvir za zaštitu i promicanje ljudskih prava je na visokoj razini. Tome u prilog govori i činjenica da međunarodna tijela koja prate sustav zaštite i promicanja ljudskih prava u RH, posebice u procesu pristupanja RH Europskoj uniji, često ističu da je normativni i institucionalni okvir usklađen sa svim traženim međunarodnim standardima. Najveći izazov u ovom području odnosi se na bolju i učinkovitiju provedbu postojećeg normativnog okvira i jačanje administrativnih i financijskih kapaciteta institucionalnog okvira. Također, posebnu pozornost treba pokloniti racionalizaciji institucionalnog okvira promocije i zaštite ljudskih prava kako bi on bio još učinkovitiji.

¹ Tijela koja su sudjelovala u izradi izvješća: Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo uprave, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ured za ljudska prava, Ured za nacionalne manjine, Ured za ravnopravnost spolova, Ured za udruge, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske

I. USTAVNE I ZAKONSKE ODREDBE O ZAŠTITI LJUDSKIH PRAVA

6. Prema Ustavu RH je suverena, demokratska i socijalna država u kojoj se ljudska prava i temeljne slobode štite na načelima jednakosti pred zakonom, nediskriminacije i ravnopravnosti spolova. Ustav u članku 3. navodi poštivanje ljudskih prava kao „najvišu vrednotu ustavnog poretka“ u kojem duhu se tumače sve ostale odredbe Ustava. U Poglavlju III „Zaštita ljudskih prava i temeljnih sloboda“ detaljno se razrađuju građanska i politička, te gospodarska, socijalna i kulturna prava. Sukladno Ustavu, slobode i prava građana mogu se ograničiti samo zakonom da bi se zaštitila sloboda i prava drugih ljudi te pravni poredak, javni moral i zdravlje, a svako takvo ograničenje mora biti razmjerno naravi potrebe u svakom pojedinačnom slučaju.
7. Nacionalni sustav zaštite ljudskih prava utemeljen je na Ustavu i domaćim zakonima, te međunarodnim instrumentima za zaštitu ljudskih prava kojih je RH stranka. Prema članku 140. Ustava: “Međunarodni ugovori koji su sklopljeni i potvrđeni u skladu s Ustavom i objavljeni, a koji su na snazi, čine dio unutarnjeg pravnog poretka, a po pravnoj su snazi iznad zakona“. Sudovi su ovlašteni neposredno primjenjivati međunarodne ugovore kada odlučuju o pitanjima koja se tiču zaštite ljudskih prava pojedinaca. Zakon o sudovima, u članku 5. propisuje: “Sudovi sude na osnovi Ustava i zakona. Sudovi sude i na osnovi međunarodnih ugovora koji su dio pravnog poretka Republike Hrvatske.“
8. RH je prihvatila brojne međunarodne i regionalne ugovore na području ljudskih prava te je stranka: Međunarodnog pakta o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima, Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, Konvencije protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih postupaka i kažnjavanja, Konvencije o ukidanju svih oblika diskriminacije žena, Konvencije o pravima djeteta, Konvencije o pravima osoba s invaliditetom, a na koje nema uložene rezervi. RH je potpisala Konvenciju o zaštiti svih osoba od prisilnih ili nedobrovoljnih nestanaka, čija se ratifikacija upravo razmatra. Također je stranka svih protokola uz navedene instrumente, a posebna Radna skupina razmatra potpisivanje/ratifikaciju Protokola uz Međunarodni pakt o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima. Vlada RH ugovornim tijelima redovito podnosi izvješća o primjeni ovih instrumenata i provedbi preporuka.
9. RH je stranka 88 instrumenata Vijeća Europe (dalje:VE), od kojih uz Europsku konvenciju o ljudskim pravima i temeljnim slobodama, ističemo: Europsku konvenciju za sprječavanje mučenja, Europsku povelju o regionalnim i manjinskim jezicima, Okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina, Konvenciju o suzbijanju trgovine ljudima, Konvenciju o zaštiti ljudskih prava i dostojanstva ljudskog bića u pogledu primjene biologije i medicine, Konvencija o kontaktima s djecom i Europska konvencija o ostvarivanju dječjih prava (obje ratificirane), Konvencija o zaštiti djece od spolnog iskorištavanja i spolnog zlostavljanja (potpisana) i Konvencija o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsi i suradnji u odnosu na roditeljsku odgovornost i o mjerama za zaštitu djece, a čijim nadzornim mehanizmima Hrvatska redovito podnosi izvješća.
10. Zaštita ljudskih prava detaljno se uređuje kroz brojne zakone koji moraju biti usklađeni s odredbama međunarodnih ugovora na području ljudskih prava kojih je RH stranka. Zakoni koji su usmjereni na zaštitu i promicanje ljudskih prava su sljedeći: Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina, Zakon o suzbijanju diskriminacije, Zakon o ravnopravnosti spolova, Zakon o istospolnim zajednicama, Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći, Zakon o

pravu na pristup informacijama, Kazneni zakon, Zakon o radu, Zakon o strancima, Zakon o azilu, Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, Zakon o roditeljnim i roditeljskim potporama, Obiteljski zakon, Zakon o socijalnoj skrbi, Zakon o kaznenom postupku, Zakon o izvršavanju kazne zakona, Zakon o predškolskom odgoju i naobrazbi, Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, Zakon o strukovnom obrazovanju, Zakon o obrazovanju odraslih osoba, Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, Zakon o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina, Zakon o zdravstvenoj zaštiti, Zakon o obveznom zdravstvenom osiguranju, Zakon o zaštiti prava pacijenata, Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama, Zakon o medijima, Zakon o elektroničnim medijima, Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji, Zakon o Hrvatskoj izvještajnoj novinskoj agenciji, Zakon o volonterstvu, Zakon o obnovi, Zakon o regionalnom razvoju, Zakon o izborima zastupnika u Hrvatski sabor, Zakon o državnim službenicima.

II. TIJELA I MEHANIZMI ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA

11. Odgovornost za provedbu nacionalnog zakonodavstva kao i prihvaćenih međunarodnih obveza u promicanju i zaštiti ljudskih prava, pripada cjelokupnom sustavu vlasti (koncept trodiobe vlasti i zasebnog djelovanja Ustavnog suda), nezavisnim institucijama (pučkom pravobranitelju, specijaliziranim pravobraniteljima: za djecu, ravnopravnost spolova i osobe s invaliditetom) i organizacijama civilnog društva čije djelovanje podupire Vlada RH.
12. Posebna uloga u zaštiti ljudskih prava pripada sudovima koji su ustanovljeni zakonom i kojima se Ustavom jamči samostalnost i neovisnost.
13. Uz djelovanje sudova, u zaštitu i promicanje ljudskih prava u okviru navedene trodiobe vlasti uključena su ministarstva koja se bave pravosuđem i upravom, vanjskim i unutarnjim poslovima, znanošću, obrazovanjem te zaštitom osjetljivih/pojedinih društvenih skupina kao i vladini uredi osnovani u svrhu dodatne potpore unaprjeđenju ljudskih prava na pojedinim područjima: Ured za ljudska prava, Ured za nacionalne manjine, Ured za ravnopravnost spolova, Ured za udruge.
14. Osnovana su i savjetodavna tijela i ustanove Vlade RH: Savjet za nacionalne manjine, Savjet za razvoj civilnog društva, Komisija za odnose s vjerskim zajednicama i Centar za ljudska prava.
15. Također djeluju i brojna nacionalna tijela koja se bave pitanjima ljudskih prava i zaštite osjetljivih skupina, kao što su: Povjerenstvo VRH za ljudska prava, Nacionalni odbor za odgoj i obrazovanje za ljudska prava i demokratsko građanstvo, Povjerenstvo Vlade RH za praćenje provedbe Nacionalnog programa za Rome, Povjerenstvo za osobe s invaliditetom, Povjerenstvo Vlade RH za unaprjeđenje zaštite od nasilja u obitelji, itd.
16. Hrvatski sabor, kao najviše zakonodavno tijelo razmatra ljudska prava primarno kroz rad Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina i Odbora za ravnopravnost spolova.
17. S ciljem zaštite i promicanja ljudskih prava i temeljnih sloboda, osnovan je niz nacionalnih nezavisnih institucija. Pučki pravobranitelj kao opunomoćenika Hrvatskog sabora štiti ustavna i zakonska prava građana pred državnom upravom i tijelima koja imaju javne ovlasti te je ujedno i središnje tijelo nadležno za suzbijanje diskriminacije. Ustanovljeni su i posebni pravobranitelji koji djeluju samostalno i neovisno. Pravobranitelj za djecu prati

usklađenost zakona s odredbama Konvencije o pravima djeteta i drugih međunarodnih dokumenata. Pravobranitelj za ravnopravnost spolova prati provođenje Zakona o ravnopravnosti spolova i drugih propisa na ovom području. Pravobranitelj za osobe s invaliditetom štiti, prati i promiče prava i interese osoba s invaliditetom na temelju Ustava, međunarodnih ugovora i zakona.

18. Kao jamstvo uživanja ustavnih sloboda i prava djeluje i poseban mehanizam - ustavna tužba koju podnosi građanin ako smatra da mu je pojedinačnim aktom tijela državne vlasti, tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili pravne osobe s javnim ovlastima, kojim je odlučeno o njegovim pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela, povrijeđeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda zajamčena Ustavom. Tužba se podnosi tek nakon što su prethodno iscrpljena sva dostupna pravna sredstva.
19. Nakon što se iscrpe sva domaća pravna sredstva, uključujući i ustavnu tužbu pojedinci koji drže da su im povrijeđena prava mogu se obratiti Europskom sudu za ljudska prava (dalje: ESLJP), Odboru za ljudska prava UN-a, Odboru protiv mučenja, Odboru za uklanjanje svih oblika diskriminacije žena, Odboru za prava osoba s invaliditetom. Također, sukladno članku 1. Dodatnog protokola uz Europsku socijalnu povelju koji omogućuje kolektivne pritužbe, određene organizacije mogu podnijeti kolektivnu pritužbu Europskom odboru za socijalna prava ukoliko drže da je došlo do povrede prava iz Europske socijalne povelje.
20. U promicanju i zaštiti ljudskih prava značajnu ulogu imaju organizacije civilnog društva, za čiju potporu i razvoj je uspostavljen pravni i institucionalni okvir. Aktivno djelovanje organizacija civilnog društva doprinosi jačanju socijalne kohezije, sudioničke demokracije, filantropije i volonterstva te obrazovanja za demokratsko građanstvo i ljudska prava. Također i obiteljski centri, kojih je osnivač Ministarstvo obitelji, branitelji i međugeneracijske solidarnosti, kroz savjetovanje, programske aktivnosti i javna djelovanja pridonose zaštiti i promicanju ljudskih prava.

C. PROMOCIJA I ZAŠTITA LJUDSKIH PRAVA

21. Programski okvir zaštite ljudskih prava nalazi se u Nacionalnom programu zaštite i promicanja ljudskih prava od 2008. - 2011. koji na svim razinama predviđa mjere te analizira njihova prioritetna područja, kao što su: suzbijanje rasne i druge diskriminacije, ravnopravnost spolova, nacionalne manjine, skrb o Hrvatima izvan domovine, zatočene i nestale osobe u RH, prava aktivnih sudionika i stradalnika Domovinskog rata, pravo na pošteno suđenje, zaštitu žrtava/svjedoka, slobodu medija, pravo na pristup informacijama, vjerska prava i slobode, pravo na rad, posebnu zaštitu obitelji, djecu, mlade, skrb o posebno osjetljivim skupinama građana, pravo na zdrav život i okoliš, suzbijanje korupcije, trgovanje ljudima, sigurnost i ljudska prava, te razminiranje područja od zaostalih mina iz Domovinskog rata. U 2010. je usvojen Operativni plan za provedbu Nacionalnog programa zaštite i promicanja ljudskih prava za 2010. i 2011., čija je svrha razrađivanje i nadzor nad provedbom ciljeva, mjera i aktivnosti iz Nacionalnog programa.
22. U mnogim područjima zaštite ljudskih prava u RH zabilježen je značajan pomak. Ta su područja prije svega suzbijanje rasne i druge diskriminacije, ravnopravnost spolova, obiteljsko nasilje i nasilje nad ženama, prava djeteta, prava osoba s invaliditetom, trgovanje ljudima, migranti i tražitelji azila. Osim donošenja odgovarajućeg zakona na području suzbijanja diskriminacije uspostavljen je institucionalni okvir, ojačani su kapaciteti i razina

znanja dionika koji su odgovorni za provedbu zakona, potaknuto je umrežavanje i ojačana kultura partnerstva u provedbi anti-diskriminacijskih mjera na nacionalnoj i lokalnoj razini te je povećana razina svijesti u javnosti o neprihvatljivosti diskriminatornog ponašanja. Na području ravnopravnosti spolova ostvaren je napredak u političkoj participaciji žena koji je posebno vidljiv nakon posljednjih lokalnih izbora u RH. U RH nasilje u obitelji prepoznato je kao krajnje neprihvatljiv oblik društvenog ponašanja te se počinitelji obiteljskog nasilja adekvatno sankcioniraju. RH je bila jedna od prvih država koja je u svom zakonodavstvu zabranila tjelesno kažnjavanje djece te su na tom području provedne kampanje usmjerene na jačanje svijesti u općoj populaciji. U području zaštite prava osoba s invaliditetom uspostavljen je normativni okvir koji regulira pitanje pristupačnosti kao i nezavisni mehanizam zaštite prava osoba s invaliditetom. Sustavni pristup borbi protiv trgovanja ljudima ostvaruje se koordinacijom aktivnosti tijela državne uprave, organizacija civilnog društva i medija. Tražiteljima azila, azilantima, strancima pod supsidijarnom i privremenom zaštitom zajamčena su sva prava propisana međunarodnim aktima i propisima Europske unije.

23. U određenim područjima zaštite ljudskih prava potrebno je uložiti dodatne napore za njihovu veću učinkovitost. Ta područja su zaštite prava osoba lišenih slobode, pojedini aspekti prava na obrazovanje koji se odnose na obrazovanje za ljudska prava i prava na besplatnu pravnu pomoć. Sukladno navedenom, na području zaštite prava osoba lišenih slobode potrebno je više pažnje posvetiti zapošljavanju zatvorenika kao i njihovoj rehabilitaciji i resocijalizaciji te je važno uključiti organizacije civilnog društva u provedbu posebnih programa za zatvorenika s posebnim potrebama. Na području obrazovanja za ljudska prava važno je integrirati predmetno obrazovanje u sve razine i oblike odgoja i obrazovanja. Zbog same činjenice što je donošenje Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći bio jedan od najvažnijih iskoraka u zaštiti ljudskih prava posebno ugroženih skupina bitno je unaprijediti mehanizme sustavnog praćenja primjene Zakona.

SUZBIJANJE DISKRIMINACIJE

24. U području suzbijanja diskriminacije uspostavljen je institucionalni okvir za suzbijanje diskriminacije – Ured pučkog pravobranitelja, a u suradnji s civilnim društvom provodi se edukacija dionika važnih u implementaciji postojećeg zakonodavstva.
25. Vlada u suradnji s Uredom pučkog pravobranitelja i Centrom za mirovne studije, provela je projekt ‘Potpora provedbi Zakona o suzbijanju diskriminacije’, koji je Europska komisija sufinancirala (80%). Provedena je izobrazba o suzbijanju diskriminacije za predstavnike medija, civilnog društva i poslodavce te javna kampanja u svrhu upoznavanja javnosti o pravima temeljem Zakona te o mogućnostima zaštite od diskriminacije. Kroz navedeni projekt ojačani su kapaciteti i razina znanja dionika koji su odgovorni za provedbu Zakona, potaknuti su umrežavanje i ojačana kultura partnerstva u provedbi anti-diskriminacijskih mjera na nacionalnoj i lokalnoj razini te je povećana razina svijesti u općoj populaciji. U budućem periodu, iznimno je važno nastaviti s edukacijom nadležnih tijela zaduženih za implementaciju zakona, nadograđivati statistički sustav praćenja diskriminacije te sustavno raditi na povećanju svijesti o neprihvatljivosti diskriminatornog ponašanja.
26. Ured za ljudska prava u partnerskoj suradnji s Uredom pučkog pravobranitelja, podnio je prijedlog za projekt Uspostava cjelovitog sustava zaštite od diskriminacije („*Establishing a Comprehensive System for Anti-discrimination Protection*“) u sklopu programa IPA 2009, komponente I Pomoć u tranziciji i izgradnja institucija, a trogodišnja provedba započet će

krajem 2010. Predmetni projekt nadograđuje statistički sustav praćenja diskriminacije, te osigurava permanentnu edukaciju nadležnih institucija.

27. Hrvatsko zakonodavstvo poznaje pojam zločina iz mržnje koji takvim djelom određuje svako kazneno djelo počinjeno iz mržnje prema osobi zbog rase, boje kože, spola, spolne orijentacije, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, imovine, rođenja, naobrazbe, društvenog položaja, dobi, zdravstvenog statusa ili drugih osobina. U cilju zaštite uspješnije zaštite ranjivih skupina Vlada je osnovala Radnu skupinu za izradu prijedloga novog Kaznenog zakona, a koja će ponovno razmotriti određivanje zločina iz mržnje (zasebno kazneno djelo u stjecaju s drugim kaznenim djelom ili kvalifikatorni oblik pojedinog kaznenog djela). Posebna Radna skupina radi na sagledavanju fenomenologije zločina iz mržnje, što uključuje provedbu obrazovanja i kampanja, podizanje svijesti i medijske nastupe. Također, u cilju sankcioniranja diskriminatornog ponašanja Ministarstvo unutarnjih poslova je detaljno propisalo način postupanja i prikupljanja podataka o zločinu iz mržnje. U praksi nije evidentirano organizirano nasilje prema određenim skupinama, već se uglavnom radi o pojedinačnim i neorganiziranim incidentima bez zajedničkih karakteristika koje bi ukazivale na planiranje, organiziranje i provođenje. Republika Hrvatska je jedna od prvih zemalja koja je provela obuku za policijske djelatnike koji se bave problemom zločina iz mržnje.
28. Nastavno na obveze koje za Hrvatsku proizlaze iz Durbanske deklaracije donesen je Nacionalni plan za borbu protiv diskriminacije 2008.-2013. Sadrži specifične mjere koje promiču svijest o nediskriminaciji, sudioničku demokraciju predstavnika diskriminiranih skupina, edukaciju profesionalaca i međusobno poštivanje i toleranciju.

RAVNOPRAVNOST SPOLOVA

29. Institucionalni okvir predstavlja: Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske (od 2004.) kao središnje vladino tijelo za promicanje ravnopravnosti spolova; koordinatori/ce za ravnopravnost spolova u ministarstvima, središnjim državnim uredima i uredima državne uprave u županijama; županijska, općinska i gradska povjerenstva za ravnopravnost spolova; pravobraniteljica za ravnopravnost spolova (imenovana od Hrvatskog sabora na razdoblje od osam godina); saborski Odbor za ravnopravnost spolova (od 2000.).
30. Osnovni strateški dokument za provođenje rodno osviještene politike je Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010. kojom se razrađuju odredbe UN Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena i Zaključne preporuke UN Odbora za uklanjanje svih oblika diskriminacije žena te slijedi strukturu Pekinške deklaracije i Platforme za djelovanje. U pripremi je nova Nacionalna politika za razdoblje od 2011. do 2015. godine. U tijeku je formiranje međuresorne radne skupine za izradu nacionalnog plana provedbe Rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a 1325(2000).
31. Javne kampanje na nacionalnoj i lokalnim razinama pridonijele su senzibilizaciji javnosti na području suzbijanja svih oblika nasilja nad ženama, kao i sudjelovanja žena u političkom životu, te su rezultirale povećanjem svijesti o neravnopravnosti žena i muškaraca i o potrebi osnaživanja provedbe politike jednakih mogućnosti.
32. Udio žena među zastupnicima u Hrvatskom saboru je oko 25%. Kao rezultat kampanje za promicanje političke zastupljenosti žena na lokalnim izborima (2009.), koju je pokrenuo

Ured za ravnopravnost spolova, postignut je porast do 7% u udjelu žena na županijskoj, općinskoj i gradskoj razini.

33. Prema mjerama Nacionalne populacijske politike uvećane su roditeljske naknade te je omogućeno prenošenje prava na drugog roditelja čime se očekuje veće uključivanje očeva u skrb o djeci rane dobi.
34. *Nacionalnom klasifikacijom zanimanja* iz 2008. godine učinjen je napredak u uvođenju rodno osjetljivog jezika koji odražava načela ravnopravnosti spolova te se sva zanimanja navode u oba roda čime su stvoreni i jezični preduvjeti za uklanjanje spolne diskriminacije na tržištu rada. Napredak je zabilježen i u području prikupljanja, analize i prezentacije statističkih podataka. Državni zavod za statistiku uz mjesečna izvješća i statističke biltene, od 2006. redovito tiska publikaciju „Žene i muškarci u Hrvatskoj“.
35. U Hrvatskoj se ne bilježi spolni raskorak u pristupu obrazovanju budući da podaci upućuju na podjednaku zastupljenost učenica i učenika u osnovnim i srednjim školama. Uvođenje rodno osjetljivog obrazovanja na svim razinama, uz uklanjanje spolnih stereotipa i sustavnu edukaciju nastavnog osoblja o ravnopravnosti spolova, utvrđeno je kao nacionalni strateški prioritet.
36. S ciljem daljnjeg jačanja poduzetništva žena (čiji udio bilježi rast – trenutačno iznosi 30%), ministarstva, tijela lokalne vlasti i organizacije civilnog društva provode programe ekonomskog osnaživanja žena, a provode se i ciljana znanstvena istraživanja o položaju žena na tržištu rada. Vlada RH je usvojila *Strategiju za razvoj ženskog poduzetništva za razdoblje 2010.-2013.*

OBITELJSKO NASILJE I NASILJE NAD ŽENAMA

37. Uz do sada postojeće oblike tjelesnog, psihičkog i spolnog zlostavljanja proširuje se mogućnost procesuiranja i kažnjavanja ekonomskog nasilja u obitelji, kao i tjelesnog kažnjavanja te drugih načina ponižavajućeg postupanja prema djeci. Osim postojeće mogućnosti preventivno-represivnih djelovanja u izvanbračnoj zajednici, primjena postojećih normativnih rješenja moguća je i u slučajevima nasilja prema osobama koje žive u istospolnim zajednicama. Predviđa se žurnost u postupcima obiteljskog nasilja za sva nadležna tijela te su povećane novčane kazne i kazne zatvora.
38. Desetogodišnja uspješna međuresorna suradnja tijela Vlade (pravosuđe, policija, socijalna skrb, zdravstvo) s organizacijama civilnog društva u području zaštite žena i djece od obiteljskog nasilja implementirana je u Nacionalnu strategiju zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2005. do 2007. i Nacionalnu strategiju zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2008. do 2010.
39. Ciljevi Nacionalne strategije, između ostalog, su: poboljšati i intenzivirati programe osposobljavanja djelatnika državnih tijela za suzbijanje obiteljskog nasilja, osigurati sustavnu izobrazbu stručnjaka koji će provoditi psihosocijalni tretman počinitelja nasilja u obitelji, uskladiti zakonodavstvo sa zahtjevima iz međunarodnih i regionalnih dokumenata, unaprijediti socijalni status žrtve, osigurati zapošljavanje žrtava, poticati rad organizacija civilnog društva koje štite žrtve nasilja u obitelji, senzibilizirati javnost o problematici nasilja u obitelji. Također, posebna se pažnja poklanja ženama s invaliditetom - žrtvama nasilja.

40. Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji ima svrhu osigurati uvjete za djelotvoran i cjelovit rad nadležnih tijela radi unaprjeđenja zaštite i pomoći žrtvi nasilja u obitelji kao i pomoći počiniteljima u cilju promjene njihovog ponašanja i vrijednosnog sustava. Državna tijela obuhvaćena ovim Protokolom dužna su odmah poduzeti mjere potrebne za osiguranje ustroja, organiziranosti, opremljenosti i dovoljnog broja specijaliziranih stručnjaka, ali i za osiguranje sredstava u Državnom proračunu.
41. Postupanje nadležnih tijela pridonijelo je prepoznavanju nasilja u obitelji kao krajnje neprihvatljivog oblika društvenog ponašanja kojim se krše temeljna ljudska prava i slobode. Poduzete aktivnosti pridonijele su osnaživanju i koordiniranom djelovanju vladinog i nevladinog sektora te je uspostavljena mreža savjetovališta koja pružaju pomoć žrtvama nasilja u obitelji. Vlada redovito provodi aktivnosti obilježavanja datuma koji su vezani uz promicanje ljudskih prava i unaprjeđenje položaja žrtava nasilja u obitelji.
42. Hrvatska je s ciljem suzbijanja nasilja nad ženama sudjelovala u Kampanji Vijeća Europe za borbu protiv nasilja nad ženama, uključujući obiteljsko nasilje. Pokrenuta je i kampanja na nacionalnoj razini. U sklopu Kampanje za borbu protiv obiteljskog nasilja nad ženama u rad je pušten SOS telefon za žene s invaliditetom žrtve nasilja te je izrađen Priručnik sa smjernicama za medijsko izvještavanje o nasilju u obitelji.
43. Od 2005. izrađuje se Adresar ustanova, organizacija i ostalih institucija koje pružaju pomoć, podršku i zaštitu žrtvama nasilja u obitelji. Za potrebe rada pet savjetovališta i skloništa za žrtve nasilja u obitelji osigurana su sredstva i u Državnom proračunu a u planu je i izgradnja pravnog i institucionalnog sustava za rad savjetovališta i skloništa za žrtve nasilja u obitelji.
44. Zabilježeni su pomaci u izobrazbi stručnjaka, državnih i javnih službenika te volontera na području prepoznavanja i djelovanja u situacijama nasilja u obitelji. S ciljem poboljšanja učinkovitosti policijske intervencije u slučajevima nasilja u obitelji, Ministarstvo unutarnjih poslova od 2009. obučava rukovoditelje u policijskim postajama te zajedno s civilnim društvom provodi edukacije za različite stručnjake na lokalnim razinama.
45. Vlada je osnovala Povjerenstvo za unaprjeđenje zaštite od nasilja u obitelji, kao savjetodavno i stručno tijelo. Tijela državne uprave sustavno financijski podupiru rad organizacija civilnog društva koje se bave suzbijanjem obiteljskog nasilja i drugih oblika nasilja nad ženama te unaprjeđenjem položaja žrtava nasilja. Financijski se podržava rad skloništa i SOS telefona za žrtve nasilja te njihov broj kontinuirano raste.

PRAVA DJETETA

46. Sukladno postojećim propisima roditelji su dužni odgajati, uzdržavati i školovati djecu te samostalno odlučivati o njihovom odgoju i osigurati im pravo na potpuni i skladan razvoj osobnosti. Također, tjelesno i duševno oštećena i socijalno zapuštena djeca imaju pravo na osobitu njegu, obrazovanje i skrb, dok država skrbi o djeci bez roditelja ili bez roditeljske brige. Za zapuštanje i zlostavljanje djeteta ili maloljetne osobe propisane su kaznene sankcije.
47. Nadalje, osnovno školovanje je obvezatno i besplatno, a srednjoškolsko i visokoškolsko obrazovanje dostupno pod jednakim uvjetima i u skladu sa sposobnostima. Na taj način se

proklamiraju načela jednakosti i dostupnosti, suzbija diskriminacija posebice s obzirom na materijalno stanje, te sprječava društvena isključenost.

48. Temeljem preporuka Odbora za prava djeteta, Hrvatska je poduzela brojne aktivnosti na ovom području, kao što su: donošenje Nacionalnog plana aktivnosti za prava i interese djece (2006.-2012.) koji predviđa konkretne mjere za implementaciju navedenih preporuka, te osnivanje institucije pravobranitelja za djecu (2003). Vlada RH usvojila je nacionalne dokumente kojima se dodatno štite i promiču prava djece i to: Nacionalni program za mlade 2009. do 2013.g., a odnosi se na mlade od 15 do 30 godina što dijelom po definiciji uključuje i djecu (14-18 g.), Program aktivnosti za sprječavanje nasilja među djecom i mladima od 2004.g. te Nacionalna strategija prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih od 2009. do 2012.g.
49. U okviru državne uprave, zaštitom prava djeteta se uz ministarstva bave i posebice u tu svrhu osnovana tijela: Vijeće za djecu Vlade RH, Povjerenstvo Vlade RH za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih i Savjet za mlade Vlade RH.
50. RH ima zakonsku zabranu tjelesnog kažnjavanja djeteta, prema kojoj roditelji i ostali članovi obitelji ne smiju dijete podvrgavati ponižavajućim postupcima, duševnom i tjelesnom nasilju, odnosno zlostavljanju. Pozitivno zakonodavstvo propisuje i dužnost roditelja da štite dijete od tjelesnog kažnjavanja od strane drugih osoba, te uvodi niz mjera koje nadležne institucije poduzimaju po utvrđivanju kršenja prava djeteta.
51. U okviru Inicijative protiv tjelesnog kažnjavanja djece Vijeća Europe, Zagreb je bio domaćin pokretanja međunarodne Kampanje za ukidanje tjelesnog kažnjavanja djece (2008.), kojom prigodom je članicama VE preporučena provedba nacionalnih kampanja. Kao država koja pripada samo u 1/3 članica VE koje su zakonom regulirale ovo područje, Hrvatska je 2009. pokrenula jednogodišnju Nacionalnu kampanju koja se provodila na svim razinama. Ciljevi su bili upozoriti na prisutnost tjelesnog kažnjavanja kao na društveno neprihvatljivo ponašanje s trajnim posljedicama te informirati javnosti i medije o nužnosti mjera koje doprinose ukidanju ove prakse ali i promicati pozitivno roditeljstvo kao društvenu vrijednost. U okviru kampanje za mlade koju je pokrenulo VE provedena je nacionalna kampanja „Svi različiti/svi jednaki“ u svrhu promicanja različitosti i uključivanja mladih u društvo.

OSOBE S INVALIDITETOM

52. Osobe s invaliditetom u Republici Hrvatskoj su prepoznate kao društvena skupina kojoj se omogućava posebna skrb te uključivanje u život zajednice, dok se djeci s teškoćama u razvoju jamči posebna skrb i obrazovanje.
53. Posebna skrb za djecu s teškoćama u razvoju regulirana je posebnim zakonima koji propisuje pravo zaposlenog roditelja djeteta s težim smetnjama u razvoju, da zbog skrbi i njege u interesu djeteta, nakon iskorištenog prava na roditeljski dopust koristi dopust ili rad u skraćenom radnom vremenu do navršene 8.g. djetetova života. Također, djetetu s težim oštećenjem zdravlja (nastalo prije 18. g. života i utvrđeno prema propisima socijalne skrbi) pripada doplatak za djecu do kraja kalendarske godine u kojoj navršava 27 g. Osim toga, propisuje se pravo na status roditelja njegovatelja za osobe čije ukupno loše stanje zahtijeva permanentnu brigu roditelja. Također u Republici Hrvatskoj uređen je način prikupljanja podataka o uzroku, vrsti, stupnju i težini oštećenja zdravlja osoba s invaliditetom.

54. Ured pravobranitelja/ce za osobe s invaliditetom osnovan je temeljem posebnog zakona sa zadaćama harmonizacije zakonodavstva s Ustavom te provedbe međunarodnih i nacionalnih dokumenata s ovog područja. Ured razmatra kršenja prava osoba s invaliditetom i izvještava javnost te predlaže mjere za unaprjeđenje kvalitete života.
55. Osim pravobranitelja za osobe s invaliditetom, na ovom području zaštite djeluje širok spektar tijela iz svih područja koja se tiču ove društvene skupine – rada, zapošljavanja, zdravlja, edukacije, obitelji, sporta, itd. Uz to, posebno tijelo, Povjerenstvo Vlade RH za osobe s invaliditetom, kao stručno tijelo Vlade, ima zadaću predlaganja regulative te savjetovanja Vlade (sastoji se od predstavnika tijela državne uprave, civilnog društva i stručnjaka).
56. RH je stranka Konvencije o pravima osoba s invaliditetom te pripadajućeg joj Protokola, čiji su standardi uključeni u Nacionalnu strategiju izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. Cilj Strategije je snaženje zaštite prava osoba s invaliditetom i djece s teškoćama u razvoju, te harmonizacija nacionalnog okvira sa standardima na globalnoj razini, ali i s trendovima otvaranja i činjenja pristupačnim svih područja života osobama s invaliditetom.
57. Hrvatska promiče model partnerstva vladinog sektora i civilnog društva, pri čemu Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti i Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi kontinuirano surađuju s udrugama osoba s invaliditetom i ostalim koji djeluju u njihovu korist.
58. Zajedničke aktivnosti na osiguravanju preduvjeta za učinkovitiju integraciju osoba s invaliditetom trenutno su fokusirane, na: ispitivanje mogućnosti zakonske regulacije prava na osobnog asistenta i prava na tumača/prevoditelja za gluhe i gluhoslijepe; osiguravanje različitih usluga za djecu s teškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom kako bi se kvalitetnije i ravnopravnije uključile u život zajednice i kako bi se prevenirala institucionalizacija; daljnji razvoj programa u Obiteljskim centrima za podršku obiteljima osoba s invaliditetom; donošenje lokalnih strategija.
59. Od posebnog su značaja projekti usmjereni na provedbu pojedinih prava osoba s invaliditetom. Već četvrtu godinu provodi se projekt osiguravanja osobnog asistenta za osobe s najtežom vrstom i stupnjem invaliditeta (osobe ovisne o tuđoj pomoći u svim aktivnostima samozbrinjavanja) u koji je uključeno preko 60 udruga iz 19 županija, te 338 korisnika, a čiji se broj i dalje povećava. Korisnici, osobni asistenti, obitelj, te zajednica u kojoj žive zadovoljni su zbog značajnog poboljšanja u svim segmentima života kao i jačanja samopouzdanja ove društvene skupine.

TRGOVANJE LJUDIMA

60. RH podupire međunarodne aktivnosti na području suzbijanja trgovanja ljudima te je stranka Protokola o prevenciji, suzbijanju i kažnjavanju trgovanja ljudima, posebno ženama i djecom (tzv. Palermo protokol) i Konvencije VE o suzbijanju trgovanja ljudima.
61. Uspostavljen je efikasan model suzbijanja trgovanja ljudima usklađen s međunarodnim standardima. Donesen je treći, Nacionalni plan za suzbijanje trgovanja ljudima za razdoblje od 2009. do 2011. (ugrađene odredbe Konvencije UN-a protiv transnacionalnog

organiziranog kriminala i tzv. Palermo protokola, te Konvencije o suzbijanju svih oblika nasilja prema ženama) koji obuhvaća aktivnosti na nacionalnoj razini u cilju prevencije trgovanja i zaštite žrtava.

62. Normativnim okvirom propisano je odobrenje privremenog boravka iz humanitarnih razloga strancu ako je kao žrtva trgovanja ljudima prihvatio program pomoći i zaštite. Program pomoći i zaštite žrtve obuhvaća zdravstvenu i psihosocijalnu zaštitu, siguran smještaj, usluge prevođenja i tumačenja, pravnu pomoć te siguran povratak u državu podrijetla koji provodi Ministarstvo unutarnjih poslova vodeći računa o pravima, sigurnosti i dostojanstvu žrtava. Maloljetnici koji su žrtve trgovanja ljudima neće biti vraćeni ni u jednu državu ako nakon procjene opasnosti i sigurnosti postoji indicija da takav povratak ne bi bio u njihovom najboljem interesu.
63. Sustavni pristup borbi protiv trgovanja ljudima ostvaruje se koordinacijom aktivnosti tijela državne uprave, organizacija civilnog društva i medija kroz rad Nacionalnog odbora za suzbijanje trgovanja ljudima osnovanog 2002.
64. Kontinuirano se provode edukacije za sve ciljane skupine koje su došle ili bi mogle doći u kontakt s žrtvama trgovanja ljudima.
65. Jednogodišnjim projektom „Program podrške sustavu suzbijanja trgovanja ljudima u RH“ (iz 2009.) čiji naglasak je na edukaciji o radnoj eksploataciji, obrazuju se policijski službenici granične i kriminalističke policije te državni inspektori.
66. Od 2007.do 2009. u suradnji Ureda za ljudska prava VRH i međunarodnih partnera provodio se projekt EU – CARDS 2004: Borba protiv trgovanja ljudima, u koji su bili uključeni Državno odvjetništvo i resorna ministarstva. Cilj projekta bio je ojačati hrvatske institucije u suzbijanju trgovanja ljudima, te pružiti zaštitu i pomoć žrtvama.
67. Učinkovitost uspostavljenog sustava i njegova praksa prepoznata su od međunarodne zajednice te se u godišnjem svjetskom izvješću State Departmenta o uspješnosti suzbijanja trgovanja ljudima Hrvatska redovito uvrštava u skupinu jedan (TIER 1), među države koje udovoljavaju svim zadanim kriterijima na području suzbijanja trgovanja ljudima.

MIGRANTI I TRAŽITELJI AZILA

68. RH je prilagodila zakonski okvir europskim standardima u području migracija na način da se olakšava protok ljudi i dobara preko granice, dok su u isto vrijeme kreirani bolji i kvalitetniji zakonski instrumenti za sprječavanje nezakonitih migracija. Pravnim okvirom migracijske politike reguliraju se uvjeti ulaska, kretanja i boravka, ali i rada stranaca na teritoriju RH.
69. U RH strani državljani i osobe bez državljanstva mogu dobiti utočište, osim ako su progonjeni za nepolitičke zločine i djelatnosti oprečne temeljnim načelima međunarodnog prava. U području azila propisane su tri vrste zaštite; i to azil, supsidijarna zaštita i privremena zaštita. Azil će se odobriti strancu koji se ne nalazi u zemlji svog državljanstva ili osobi bez državljanstva koja se nalazi izvan zemlje uobičajenog boravišta, a koja se zbog osnovanog straha od proganjanja zbog rase, vjere, nacionalnosti, pripadnosti određenoj društvenoj skupini ili političkog mišljenja ne može, ili se zbog tog straha ne želi staviti pod zaštitu te zemlje. Supsidijarna zaštita se odobrava strancu koji ne ispunjava uvjete za azil, a

za kojeg se opravdano vjeruje da bi povratkom u zemlju podrijetla bio izložen trpljenju ozbiljne nepravde i koji stoga nije u mogućnosti ili ne želi zatražiti zaštitu te zemlje. Privremena zaštita odobrava se strancima koji u velikom broju dolaze u Hrvatsku iz zemlje u kojoj je zbog rata ili sličnog stanja, općeg nasilja ili unutarnjih sukoba došlo do kršenja ljudskih prava, ako ih zemlja podrijetla nije spremna ili nije u mogućnosti zaštititi te ukoliko zbog velikog broja osoba nije moguće učinkovito provesti postupak za odobrenje azila u interesu svih osoba koje traže zaštitu.

70. U legislativi koja uređuje područje azila propisano je načelo zabrane protjerivanja (*non-refoulement*). U postupku odobravanja azila osigurana je efikasna procedura individualnog razmatranja zahtjeva za azil uz poštivanje temeljnih jamstava u postupku. Tražiteljima azila, azilantima, strancima pod supsidijarnom i privremenom zaštitom zajamčena su sva prava propisana međunarodnim aktima i propisima Europske unije.
71. Ministarstvo unutarnjih poslova u suradnji s Hrvatskim pravnom centrom provodi projekt „Jačanje hrvatskog civilnog društva na području migracija i azila kao priprema za pristupanje RH Europskoj uniji“. Projektom se pruža uvid u sustavnost i metodičnost u zaštiti ljudskih prava tijekom postupanja policijskih i drugih službenika u provođenju propisa na ovom području, prema nezakonitim migrantima i potencijalnim tražiteljima azila.
72. Danom stjecanja statusa azilanta i stranca pod supsidijarnom zaštitom, isti stječu određena prava i obveze. Djelatnici Ministarstva unutarnjih poslova osobito službenik za integraciju, u suradnji s organizacijama civilnog društva pomaže im snaći se u novoj sredini i ostvariti njihova prava. Prvi korak u integraciji je obvezatna prijava boravka nadležnoj Policijskoj upravi ili postaji. Nakon toga prijavljuju se Hrvatskom zavodu za zapošljavanje. Do sada se jedna osoba zaposlila, dok ostali koriste prava koja Zavod pruža nezaposlenim osobama. Svi azilanti su prijavljeni na Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje i imaju izabrane liječnike opće prakse, stomatologe i ginekologe (za žene). Ostvaruju i druga prava, primjerice spajanje obitelji, prava uređena sustavom socijalne skrbi (stalna ili povremena jednokratna novčana pomoć) te azilanti i članovi obitelji azilanta imaju pravo na učenje hrvatskog jezika. Svi azilanti i stranci pod supsidijarnom zaštitom imaju pravo na prikladan smještaj, a troškove najamnine i režija za stanovanje podmiruje nadležni centar za socijalnu skrb. Djeca s odobrenom zaštitom upisuju se u redovni obrazovni sustav.

PRAVA OSOBA LIŠENIH SLOBODE

73. Sukladno postojećim propisima svako lišenje slobode mora se izvršavati tako da se ne vrijeđa osobu i njezino dostojanstvo. Prava pritvorenika odnosno zatvorenika uključuju smještajne uvjete, komunikaciju s braniteljem, odmor, predmete koje smiju imati kod sebe za vrijeme lišenja slobode, sudski nadzor izvršavanja istražnog zatvora, pravo zatvorenika na podnošenje pritužbi, dopisivanje i komunikaciju s osobama izvan zatvora i sl. Sve do okončanja kaznenog postupka okrivljenik se smatra nedužnim te može biti ograničen u svojoj slobodi i drugim pravima samo uz uvjete određene zakonom. Svaka osoba protiv koje su poduzete mjere ograničenja osobne slobode ima pravo biti u najkraćem roku saslušana pred sudom ili drugim nadležnim državnim tijelom, obaviještena o razlozima poduzimanja mjere i poučena o pravima u postupku. Trajanje svake mjere lišenja ili ograničenja slobode mora biti ograničeno na najkraće nužno vrijeme. Osoba koja je neopravdano osuđena za kazneno djelo ili je neosnovano uhićena ima pravo na svekoliku rehabilitaciju.

74. Zatvorenici uživaju zaštitu temeljnih prava utvrđenih Ustavom, međunarodnim ugovorima i zakonima, te se zatvorenike ne smije ograničiti u pravima osim iznimno i ako je to prijeko potrebno radi zaštite reda i sigurnosti kaznionice ili zatvora ili samih zatvorenika. Ograničenja prava zatvorenika moraju biti razmjerna razlozima radi kojih se primjenjuju. Zabranjeni su i kažnjivi postupci kojima se zatvorenika podvrgava bilo kakvom mučenju, zlostavljanju, ponižavanju, liječničkim ili znanstvenim pokusima te diskriminacija zatvorenika po bilo kojoj osnovi. Nadzor nad postupanjem sa zatvorenicima u kaznionicama i zatvorima te maloljetnicima u odgojnim zavodima pored Ministarstva pravosuđa, obavljaju i pravobranitelji, nevladine udruge te Europski odbor za sprječavanje mučenja, neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja VE. Zatvorenicima se jamči sudska zaštita prava na način da sucu izvršenja mogu podnijeti zahtjev za sudsku zaštitu protiv odluka upravitelja ili za zaštitu od nezakonitih postupaka.

PRAVO NA OBRAZOVANJE

75. U RH se jamči pravo na obvezno i besplatno školovanje, donesen je zakonski okvir za provedbu ovog prava. Predmetnim zakonskim okvirom propisuje se pravo na sustavan odgoj i obrazovanje od najranije dobi, odgoj i obrazovanje u skladu s općim kulturnim i civilizacijskim vrijednostima, ljudskim pravima i pravima djeteta, načelima različitosti i tolerancije te aktivnog i odgovornog sudjelovanja u demokratskom razvoju društva. Postojećim normativnim okvirom propisuju se načela dostupnosti i uspostavljanja rodne ravnoteže polaznika te dostupnost obrazovanja svima, s mogućnošću sudjelovanja pojedinca u procesu učenja u skladu s njegovim mogućnostima i potrebama. Nadalje, gore navedeni normativni okvir dodatno osnažuje načela ravnopravnosti i dostupnosti visokog obrazovanja svim građanima, te jamči sudjelovanje sudionika obrazovanja u provedbi i kvalitetnoj implementaciji načela Bolonjskog procesa. Pripadnicima nacionalnih manjina jamči se obrazovanje na materinskom jeziku prema programima koji sadrže dodatne sadržaje koji se odnose na jezik, književnost, povijest, zemljopis i kulturu nacionalne manjine.
76. Doneseni su i brojni nacionalni programi koji se integriraju u odgojno-obrazovni sustav kao što je Plan razvoja sustava odgoja i obrazovanja 2005. - 2010. kao strateški razvojni dokument kojim se povećava kvaliteta obrazovanja u kulturi življenja i društvu temeljenom na znanju i demokratskim načelima, te osigurava dostupnije i prilagodljivije pravo na obrazovanje za sve. Temeljem Hrvatskog nacionalnog obrazovnog standarda, koji predstavlja početak promjena u sustavu osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja, 2006. je izrađen Nastavni plan i program za osnovnu školu.
77. Odgoj i obrazovanje za ljudska prava i demokratsko građanstvo je uvedeno u hrvatski odgojno-obrazovni sustav 1999. odlukom Vlade RH, od kada se primjenjuje Nacionalni program odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo. Program se ostvaruje interdisciplinarno, kao izborni predmet; ali i kroz cjelokupni školski plan i program. Posebno se provodi i stručno usavršavanje učitelja usmjereno na primjenu aktivnih i participativnih metoda učenja u nastavi. Upravo je u tijeku integracija obrazovanja za ljudska prava u visoka učilišta na razini cijele RH te je predloženo osnivanje obrazovno-istraživačkih centara za ljudska prava pri navedenim učilištima. Obrazovanje na ovom području od važnosti je i za promicanje ideja Saveza civilizacija koje uključuju ljudska prava, identitet i interkulturalizam, mir i nenasilno rješavanje sukoba, sprečavanje predrasuda i diskriminacije.

PRAVO NA SOCIJALNU SKRB I ZDRAVSTVENU ZAŠTITU

78. Osobe ili obitelji koje su i najtežem socio-ekonomskom položaju, odnosno bez prihoda od rada, mirovine ili prihoda od imovine te bez drugih prihoda imaju pravo na ostvarenje stalne pomoći.
79. Samohrani roditelji primatelji stalne pomoći čija djeca primaju uzdržavanje trenutno su u neravnopravnom položaju jer se iznos uzdržavanja za dijete (iznos namijenjen djetetu a ne roditelju) računa kao prihod obitelji odnosno umanjuje stalnu pomoć za obitelj. Kako se svrha instituta uzdržavanja na taj način degradira, predviđaju se zakonske promjene koje će regulirati izuzimanje uzdržavanja za dijete od prihoda obitelji.
80. Pravo na zdravstvenu zaštitu u RH jamči se svima. Sukladno tome, pravo na zdravstvenu zaštitu, jednakost u postupku ostvarivanja zdravstvene zaštite, slobodan izbor doktora medicine i stomatologije, zdravstvenu uslugu standardizirane kvalitete i jednakog sadržaja, prvu pomoć i hitnu medicinsku pomoć te odbijanje liječenja, osim ako bi odbijanjem ugrozila zdravlje drugih zajamčena je svima.
81. U RH obvezno se osiguravaju osobe s prebivalištem i stranci s odobrenim stalnim boravkom u RH, ako međunarodnim ugovorom o socijalnom osiguranju nije drukčije određeno. Iznimno se djeca do navršene 18. g. života s prebivalištem, odnosno odobrenim stalnim boravkom u RH smatraju osiguranicima s pravima i obvezama iz obveznoga zdravstvenog osiguranja.
82. Svakome pacijentu jamči se, sukladno stručnim standardima i etičkim načelima u njegovu interesu i uz poštivanje njegovih osobnih stavova, jednako pravo na kvalitetnu i stalnu zdravstvenu zaštitu primjerenu zdravstvenom stanju. Pri pružanju zdravstvenih usluga jamči se poštivanje ljudskoga bića, očuvanje fizičkog i mentalnog integriteta te zaštita osobnosti.
83. U RH osnovano je Državno povjerenstvo za zaštitu osoba s duševnim smetnjama koje provjerava uvjete i način provođenja zaštite i liječenja u psihijatrijskim ustanovama te predlaže mjere za unapređenje liječenja. Plan i program mjera zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja i Nacionalna strategija razvitka zdravstva 2006. - 2011., ukazuje na potrebu unaprjeđenja mentalnog zdravlja i zaštite osoba s mentalnim poremećajima od stigmatizacije i diskriminacije. Plan obuhvaća i suzbijanje stresa i stresom uzrokovanih mentalnih poremećaja koji su posljedica Domovinskog rata u Hrvatskoj, te propisuje mjere za neurotske, stresne te depresivne poremećaje kao i za sprječavanje stigmatizacije osoba s mentalnim poremećajima.

ZABRANA PRISILNOG RADA I PRAVO NA RAD

84. U Hrvatskoj se dosljedno poštuje i provodi zabrana prisilnog i obveznog rada. Također propisano je da svatko ima pravo na rad i slobodu rada te da svatko slobodno bira poziv i zaposlenje kao i da je svakome pod jednakim uvjetima dostupno svako radno mjesto i dužnost. Normativni okvir sadržava odredbu o sklapanju ugovora o radu na neodređeno vrijeme, dok je sklapanje ugovora o radu na određeno vrijeme predviđeno samo u iznimnim slučajevima. Usvojeni međunarodni dokumenti Međunarodne organizacije rada i VE, kao i

propisi Europske unije, na sličan način reguliraju rad na određeno vrijeme kao poseban oblik ugovora koji nije jednak ugovoru o radu na neodređeno vrijeme.

85. Na području politike zapošljavanja, u 2008. s Europskom komisijom potpisan je Zajednički memorandum o prioritetima politike zapošljavanja temeljem kojeg je donesen i Nacionalni provedbeni plan za zapošljavanje (2009. - 2010.).

MEDIJSKE SLOBODE

86. U RH se jamči sloboda mišljenja i izražavanja misli kroz slobodu tiska i drugih sredstava priopćavanja, sloboda govora, javnog nastupa te slobodno osnivanje ustanova javnog priopćavanja. Zabranjena je cenzura te se jamči pravo na slobodu izvještavanja i pristupa informacijama. Razvijena je mreža različitih vrsta medija (državna razina, veći broj lokalnih TV i radijskih postaja, periodične publikacije i dnevne novine). Na temelju zakonske regulative mediji poštuju i promiču temeljna ljudska prava i sloboda.
87. Medijsko zakonodavstvo osigurava zaštitu medija od političkog utjecaja, te jamči slobodu medija i njihovu programsku neovisnost. Normativni okvir uređuje pretpostavke za ostvarivanje načela slobode medija, kao i prava i obveze nakladnika i novinara, način ostvarivanja vlasništva nad medijima, regulaciju prava na ispravak i odgovor, prava, obveze i odgovornosti pravnih i fizičkih osoba koje obavljaju djelatnost proizvodnje i objavljivanja programskih sadržaja i usluga putem elektroničkih medija. Nadalje, predmetnim normativnim okvirom uređen je pravni status, djelatnost i način obavljanja djelatnosti HRT-a kao javnog elektroničkog medija u vlasništvu RH koji informira javnost, osigurava slobodnu raspravu o pitanjima od javnog interesa te širi svijest o potrebi zaštite i promicanju ljudskih prava i ukazuje na opasnosti od svih oblika diskriminacije. Osim toga propisan je pravni status, djelatnost i način obavljanja djelatnosti Hrvatske izvještajne novinske agencije u vlasništvu RH.

PRAVO NA PRISTUP INFORMACIJAMA

88. U RH svaka domaća ili strana fizička ili pravna osoba ima pravo na pristup informacijama kojima raspolažu tijela javne vlasti. U posljednim izmjenama Ustava RH zajamčeno je pravo na pristup informacijama koje posjeduju tijela javne vlasti, a ograničenja prava na pristup informacijama moraju biti razmjerna naravi potrebe za ograničenjem u svakom pojedinom slučaju te nužna u slobodnom i demokratskom društvu i moraju biti propisana zakonom. Pravo na pristup informacijama je time dobilo i ustavnopravnu zaštitu, a u tijeku je postupak izmjena i dopuna zakonodavnog okvira.

BESPLATNA PRAVNA POMOĆ

89. Uspostava sustava besplatne pravne pomoći predstavlja pozitivni iskorak u poboljšanju stanja ljudskih prava u RH pogotovo u odnosu na pravo na pristup sudu svima pod jednakim uvjetima. Postojećim propisima omogućeno je osobama slabijeg imovnog stanja i socijalno ugroženim kategorijama građana da zaštite svoja prava i interese u postupcima pred sudom ili javnopravnim tijelima uz stručnu pomoć koju u potpunosti ili djelomično financira RH. Predmetnim propisima detaljno su razrađeni dohodovni i imovinski kriteriji odnosno opseg i uvjeti potrebni da bi se pravna pomoć odobrila. Na taj način slijedi se praksa ESLJP, te se u skladu s novijom praksom i stajalištem, prišlo širem tumačenju članka 6. st. 1. ELJP na način da se pravna pomoć odobrava i u administrativnim postupcima.

D. IDENTIFIKACIJA POSTIGNUĆA, NAJBOLJE PRAKSE, IZAZOVI

90. Osim evidentnih postignuća na područjima suradnje s organizacijama civilnog društva, povratka izbjeglica i raseljenih osoba i stambenog zbrinjavanja, ratnih zločina i prava nacionalnih manjina, na predmetnim područjima susrećemo se i sa nizom izazova. Stoga je u području suradnje s organizacijama civilnog društva važno i nadalje promovirati partnerski odnos tijela državne vlasti s OCD-ima, prvenstveno kroz nastavak uključivanja OCD-a u postupke izrade i donošenja zakona. Nadalje, važno je kontinuirano nastavljati s osiguravanjem financijskih sredstava za rad OCD-a. U procesu stambenog zbrinjavanja važno je završiti započeti proces, prije svega kroz stambeno zbrinjavanje bivših nositelja stanarskog prava, koji su u najvećem postotku pripadnici srpske nacionalne manjine, posebno na područjima izvan posebne državne skrbi. Osim toga, važno je uložiti dodatne napore kako bi se vlasnicima nekretnina vratilo još ukupno 22 zauzete privatne stambene jedinice. U području ratnih zločina bitno je poduzeti mjere za otkrivanje počinitelja za još uvijek neprocesuirane ratne zločine temeljem regionalne suradnje državnih odvjetnika i razvoja baze podataka. Vezano uz zaštitu prava pripadnika nacionalnih manjina važno je i nadalje nastaviti provođenje relevantnog zakonodavstva, posebice u području ostvarivanja odgovarajuće zastupljenosti pripadnika nacionalnih manjina u tijelima javne i sudbene vlasti.

CIVILNO DRUŠTVO

91. Primjer dobre prakse u suradnji s civilnim društvom predstavlja provođenje Nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva (2006. – 2011.), koja zajedno s Operativnim planom doprinosi unaprijeđenju te stvaranju novog pravnog, financijskog i institucionalnog sustava potpore razvoja civilnog društva i uvjeta u kojima građani i organizacije civilnog društva u sinergiji s vladinim i poslovnim sektorom, na načelima ravnopravnosti, održivog razvoja i djelovanja za opće dobro, sudjeluju u stvaranju društva blagostanja i jednakih prilika za sve.
92. U tu svrhu navode se mjere iz Nacionalne strategije koje su realizirane: Kodeks pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruga (2007.) koji uređuje standarde i načela postupanja tijela državne uprave pri odobravanju sredstava iz državnoga proračuna udrugama za provedbu programa od osobitog interesa za opće/javno dobro; Kodeks savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata (2009.) koji regulira opća načela, standarda i mjera za provedbu savjetovanja zainteresirane javnosti u postupku donošenja zakona, te predviđa edukaciju koordinatora za savjetovanje iz tijela državne uprave zaduženih za izradu nacrtu zakona i drugih propisa; Zakon o volonterstvu (2007.) koji volonteriranje promiče kao aktivnost od posebnog interesa koja dovodi do poboljšanja kvalitete života i uključivanja osoba u društvena zbivanja te do humanijega i ravnopravnijega demokratskog društva; nacrt Zakona o organizacijama koje djeluju za opće dobro, čije usvajanje se očekuje uskoro.

POVRATAK IZBJEGLICA I RASELJENIH OSOBA I STAMBENO ZBRINJAVANJE

93. Pitanje povratka izbjeglica značajno je pitanje koje se pojavljuje kao posljedica rata u RH. Hrvatska je zbrinula 700.000 raseljenih osoba i izbjeglica, te je uložila velike napore u proces njihova povratka, te obnove i stambenog zbrinjavanja.
94. RH je uspostavila pravni okvir koji uključuje zakonske i podzakonske propise koji svim izbjeglicama jamče povratak bez ikakvih uvjeta. Poduzete su i brojne mjere za omogućavanje održivog povratka izbjeglica kao i za zbrinjavanje izbjeglica i povratnika. Navedeno uključuje aktivnosti za obnovu ratom razrušenih kuća i stanova, povrat imovine, stambeno zbrinjavanje bivših nositelja stanarskog prava, te infrastrukturne programe usmjerene za razvoj povratničkih krajeva. Brojne mjere koje se kontinuirano provode kako bi se raseljenim osobama omogućio povratak ili ponovna integracija usklađene su sa standardima međunarodnog prava, posebice Konvencijom o statusu izbjeglica i njenim Protokolom.
95. Do sada je popravljeno te obnovljeno oko 146.000 stambenih jedinica, čime je osiguran povratak za oko 500.000 članova domaćinstva korisnika prava na obnovu. Posljednjih godina, oko 80% korisnika programa obnove i povratka su hrvatski građani srpske nacionalnosti.
96. Nastavlja se i rješavanje pitanja stambenog zbrinjavanja bivših nositelja stanarskog prava. Hrvatska je uvela novi mehanizam za stambeno zbrinjavanje dostupan svakoj izbjeglici – bivšem nositelju stanarskog prava – pod samo jednim uvjetom koji leži i u srži međunarodnog izbjegličkog prava – postojanju želje za povratkom. Za ubrzanje provedbe ovog mehanizma, donesen je u lipnju 2008. Akcijski plan za ubranu provedbu stambenog zbrinjavanja bivših nositelja stanarskih prava koji je revidiran u lipnju 2010. g. te je Revidirani Akcijski plan usvojen od Vlade RH 24. lipnja 2010.g.
97. S obzirom na to da velik dio područja na koja se vraćaju izbjeglice odstupa od hrvatskog prosjeka razvijenosti, u cilju ujednačavanja regionalnog razvitka i stvaranja uvjeta za održivi povratak, donesen je 2009. Zakon o regionalnom razvoju RH. Kako bi se olakšalo reguliranje boravka osobama koje su u Hrvatskoj boravile kao izbjeglice ili koje se vraćaju sukladno programu povratka i zbrinjavanja prognanika i izbjeglica, a koje nemaju hrvatsko državljanstvo, Zakonom o strancima propisani su povoljniji uvjeti za odobravanje privremenog i stalnog boravka za te osobe.
98. Svi programi u svrhu osiguranja povratka i njegove održivosti imaju jasno postavljene vremenske i kvantitativne odrednice, što omogućava transparentnu evaluaciju napretka.
99. Proces povratka imovine na samom je završetku. Ukupno 19.200 kuća vraćeno je vlasnicima te su preostala još 22 postupka gdje su u tijeku sudski postupci radi iseljenja privremenih korisnika iz stambenih objekata. Vlasnici koji nisu u mogućnosti stupiti u posjed svog stambenog objekta mogu potpisati nagodbu o naknadi za pretrpljenu štetu. Glede stambenog zbrinjavanja, do sada su pozitivno riješeni zahtjevi za 5912 obitelji na području od posebne državne skrbi, te za 1544 obitelji izvan tog područja. U okviru *Akcijskog plana za ubranu provedbu programa stambenog zbrinjavanja bivših nositelja stanarskog prava* na i izvan područja posebne državne skrbi, u periodu od 2001. do 2009., 3468 obitelji je stambeno zbrinuto. Tijekom 2009. godine posljedice ekonomske krize odrazile su se na sporiju provedbu stambenog zbrinjavanja stoga se nije mogao u cijelosti realizirati Akcijski plan donesen 2008. godine, koji je izvršen u 70,6% od planiranih 4.915 stambenih jedinica. Zbog navedenog donesen je Revidirani Akcijski plan prema kojem se stambeno zbrinjavanje

namjerava dovršiti tijekom 2011., kada će se osigurati svima stambeno zbrinjavanje slijedom propisa RH. S obzirom na navedeno, RH drži da će proces povratka i stambenog zbrinjavanja ubrzo biti priveden kraju.

RATNI ZLOČINI

100. Ključno humanitarno pitanje kojem je posvećena Vlada jest razrješenje sudbine nestalih, kao posljedica najtežih ratnih stradanja. Unatoč dosadašnjem procesu identifikacije, još uvijek se na popisu nestalih nalazi 1899 osoba – od kojih se 1029 osoba vodi nestalim u razdoblju od 1991. do 1992., a 870 osoba nestalim tijekom vojno redarstvenih akcija "Bljesak" i "Oluja".
101. Hrvatska u potpunosti surađuje s Međunarodnim kaznenim sudom za bivšu Jugoslaviju (dalje: MKSJ) čiji je međusobni odnos uređen Ustavnim zakonom o suradnji RH i MKSJ-a (1996.). Aktivnosti vezane za procesuiranje ratnih zločina su definirane akcijskim planovima u okviru reforme pravosuđa, rada Državnog odvjetništva i rada Ministarstva unutarnjih poslova, čijom provedbom mjera je u 2008. i 2009. postignut zamjetan napredak. RH je prilagodila zakonodavni okvir, pregledala sve presude za ratne zločine donesene u odsutnosti i pokrenula obnovu postupka u predmetima u kojima je za to postojala osnova. Do kraja 2008. Državno odvjetništvo RH je revidiralo 117 pravomoćnih osuđujućih presuda u odnosu na 465 osoba. Temeljem novog Zakona o kaznenom postupku, do ožujka 2010. pokrenuto je 16 postupaka po zahtjevima za obnovu postupka u kojima su presude donesene u odsutnosti, i to u odnosu na 93 osuđenika. Također, prioritetno se poduzimaju mjere radi otkrivanja počinitelja za još neprocesuirane ratne zločine, s osloncem na regionalnu suradnju državnih odvjetnika kao i razvoj baze podataka u svrhu međusobne razmjene i pravne pomoći.
102. U RH se sve učestalije koristi mogućnost svjedočenja putem video veze. Razvijen je sustav podrške svjedocima i žrtvama kaznenih djela te je novim Zakonom o kaznenom postupku kao i izmjenama Kaznenog zakona koje propisuju kaznenopravnu zaštitu identiteta na sve zaštićene i ugrožene svjedoke osigurana sigurnost iskaza svjedoka, odnosno održavanje njegovog integriteta.
103. Lista odvjetnika specijaliziranih za zastupanje u predmetima ratnih zločina objavljena je na internetskoj stranici Hrvatske odvjetničke komore te je imenovanje odvjetnika s te liste postala uobičajena praksa čime se osigurava adekvatna obrana u predmetima ratnih zločina.

ZAŠTITA PRAVA NACIONALNIH MANJINA

104. RH osigurava prava pripadnicima svih nacionalnih manjina sukladno najvišim međunarodnim standardima i međunarodnim dokumentima. Republika Hrvatska priznaje 22 nacionalne manjine. Važno je istaknuti kako su neke nacionalne manjine nastale osamostaljivanjem RH. Neke novonastale nacionalne manjine, prije svega Srbi i Romi, usprkos pozitivnoj politici RH prema njima, susreću se s problemima u ostvarivanju određenih prava. Naime, srpska nacionalna manjina, usprkos brojnim aktivnostima Vlade Republike Hrvatske za prevladavanje iskazanih poteškoća i vrlo kvalitetnoj političkoj zastupljenosti, još uvijek nije ostvarila odgovarajući stupanj zastupljenosti u tijelima javne i sudbene vlasti. Posebno važan izazov u zaštiti prava pripadnika srpske nacionalne manjine

je nastavak provedbe Akcijskog plana za provedbu stambenog zbrinjavanja izvan područja posebne državne skrbi. Također, u budućem periodu važno je nastaviti s pozitivnim trendom suzbijanja predrasuda i stereotipova usmjerenih na pripadnike srpske nacionalne manjine.

105. Vezano uz Romsku nacionalnu manjinu, potrebno je ostvariti još višu razinu njihove integriranosti u hrvatsko društvo. Stoga je važno nastaviti s aktivnostima usmjerenim na uključivanje romske djece i mladih u obrazovni sustav. Osim toga, potrebno je kontinuirano ulagati u poboljšanje stambenih uvjeta u kojima žive pripadnici romske nacionalne manjine te im je važno osigurati viši stupanj zdravstvene zaštite. Posebnu pozornost potrebno je usmjeriti na rješavanje preostalih statusnih pitanja pripadnika romske nacionalne manjine.
106. UZPNM uređuje prava i slobode koje pripadaju nacionalnim manjinama te brani bilo kakvu diskriminaciju temeljenu na pripadnosti nacionalnoj manjini. Pripadnicima nacionalnih manjina jamči se jednakost pred zakonom i jednaka pravna zaštita. UZPNM je zakon kojim se propisuju najviši međunarodni standardi zaštite nacionalnih manjina, ali je zamjećeno da bi njegova provedba, prije svega na lokalnoj razini, trebala biti kvalitetnija.
107. Osnovan je Savjet za nacionalne manjine RH s ciljem njihovog sudjelovanja u javnom životu, a osobito radi razmatranja i predlaganja uređivanja i rješavanja pitanja u svezi s ostvarivanjem i zaštitom prava i sloboda nacionalnih manjina. Vlada je 2008. donijela Akcijski plan za provedbu UZPNM-a čije je provođenje pridonijelo jačanju kontrolnog mehanizma u odnosu na lokalne jedinice, a u narednom razdoblju će se aktivnosti pojačati.
108. Provedba UZPNM predstavlja ujedno i provedbu obveza iz međunarodnih ugovora kojih je Hrvatska stranka s naglaskom na Okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina koju je Hrvatska među prvima ratificirala i Europsku povelju o regionalnim ili manjinskim jezicima. Po usvajanju Europske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima donesen je i Zakon o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina koji jamči pravo nacionalnih manjina na odgoj i obrazovanje.
109. Sukladno Zakonu o izborima zastupnika u Hrvatski sabor, pripadnicima nacionalnih manjina jamči se ostvarenje prava na zastupljenost u Hrvatskom saboru, odnosno pravo na izbor 8 zastupnika u Sabor u posebnoj izbornoj jedinici koju čini područje cijele RH. Sukladno UZPNM i drugim zakonima u kojima su ugrađene odredbe UZPNM, pripadnicima nacionalnih manjina, prema propisanim uvjetima, jamči se i ostvarenje prava na zastupljenost u predstavničkim, izvršnim i upravnim tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.
110. Vlada je 2003. donijela Nacionalni program za Rome u cilju ostvarivanja Ustavom i pravnim sustavom zajamčenih prava te uklanjanja svih oblika diskriminacije. Ovim programom želi se sustavno pomoći Romima u poboljšanju uvjeta življenja i osiguranju ravnopravnosti pripadnika romske nacionalne manjine s ostalim građanima. Osnovano je Povjerenstvo za praćenje provedbe Nacionalnog programa za Rome kojim predsjednica Vlade. Na međunarodnoj razini, Hrvatska je pristupila Desetljeću za uključivanje Roma 2005.- 2015. te je usvojila Akcijski plan za njegovu implementaciju, a čije mjere doprinose uklanjanju diskriminacije romske nacionalne manjine i iskorjenjivanju siromaštva.
111. Prema podacima iz listopada 2009., od 27 jedinica samouprave u kojima je ravnopravna službena uporaba jezika i pisma nacionalne manjine propisana zakonom, njih 20 je

statutima uredilo ravnopravnu službenu uporabu. Nadalje, 28 jedinica u kojima pripadnici nacionalne manjine čine manje od 1/3 stanovnika, uvelo je i uredilo, za cijeli teritorij jedinice ili za pojedina naselja, način ravnopravne službene uporabe jezika i pisma nacionalnih manjina tako da se dvojezičnost ostvaruje u cijelosti ili se odnosi samo na neka prava (samo dvojezično ispisivanje naziva ulica i trgova; samo dvojezično ispisivanje naziva naselja i sl).

112. U većini lokalnih jedinica u kojima su pripadnici nacionalnih manjina tradicionalno naseljeni ili su naseljeni u većem broju, statutom su propisani i službena uporaba i način korištenja znamenja i simbola nacionalnih manjina, kao i pravo na očuvanje tradicijskih naziva i oznaka, te davanje naziva naseljima, ulicama i trgovima imena osoba i događaja od značaja za povijest i kulturu nacionalne manjine. U tim jedinicama pripadnici nacionalnih manjina redovito, prigodom obilježavanja nacionalnih blagdana ili održavanja kulturnih i drugih programa, uz uporabu simbola i znamenja RH, ističu i svoja nacionalna obilježja.

E. NACIONALNI PRIORITETI I INICIJATIVE

113. Ističemo sljedeće:

- Provedba Nacionalnog programa zaštite i promicanja ljudskih prava od 2008. do 2011. i pripadajućih Operativnih planova
- Intenzivnije uključivanje odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo
- Sustavno praćenje zločina iz mržnje
- Provedba Nacionalnog plana za borbu protiv diskriminacije za razdoblje od 2008. do 2013. i Zakona o suzbijanju diskriminacije na svim razinama
- Pružanje besplatne pravne pomoći najugroženijim građanima
- Provedba Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina i Akcijskog plana za provedbu Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina
- Provedba Nacionalnog programa za Rome i Akcijskog plana Desetljeća za uključivanje Roma 2005.-2015.
- Provedba Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova za razdoblje od 2011. do 2015. godine i Zakona o ravnopravnosti spolova

Notes

Ustav Republike Hrvatske (NN 55/01, 76/10)
Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina (NN 155/02, 80/2010)
Zakon o suzbijanju diskriminacije (NN 85/08)
Zakon o ravnopravnosti spolova (NN 116/03, 82/08)
Zakon o istospolnim zajednicama (NN 116/03)
Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći (NN 62/08)
Zakon o pravu na pristup informacijama (NN 172/03)
Kazneni zakon (NN 62/03, 11/03, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07, 152/08)
Zakon o radu (NN 149/09)
Zakon o strancima (NN 79/07, 36/09)
Zakon o azilu (NN 103/03, 79/07)
Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji (NN 137/09, 14/10, 60/10)
Zakon o roditeljnim i roditeljskim potporama (NN 85/08)
Obiteljski zakon (NN 116/03, 17/04, 136/04, 107/07)
Zakon o socijalnoj skrbi (NN 73/97, 27/01, 59/01, 82/01, 103/03, 44706, 79/07)
Zakon o kaznenom postupku (NN 152/08, 76/09)
Zakon o izvršavanju kazne zakona (NN 190/03, 76/07, 27/08, 83/09)
Zakon o predškolskom odgoju i naobrazbi (NN 10/97, 107/07)
Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (NN 87/08, 86/09)
Zakon o strukovnom obrazovanju (NN 30/09)
Zakon o obrazovanju odraslih osoba (NN 17/07)
Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju (NN 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 46/07)
Zakon o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina (NN 51/00, 56/00)
Zakon o zdravstvenoj zaštiti (NN 150/08, 155/09, 71/10)
Zakon o obveznom zdravstvenom osiguranju (NN 150/08, 94/09, 153/09, 71/10)
Zakon o zaštiti prava pacijenata (NN 169/04)
Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama (NN 111/97, 27/98, 128/99, 79/02)
Zakon o medijima (NN 59/04)
Zakon o elektroničnim medijima (NN 153/09)
Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji (NN 25/03)
Zakon o Hrvatskoj izvještajnoj novinskoj agenciji (NN 96/01)
Zakon o volonterstvu (NN 58/07)
Zakon o obnovi (NN 24/96, 54/96, 87/96, 57/07, 38/09)
Zakon o regionalnom razvoju (NN 153/09)
Zakon o izborima zastupnika u Hrvatski sabor (NN 69/03, 167/03, 19/07, 20/09)
Zakon o državnim službenicima (NN 92/05, 142/06, 77/07, 107/07, 27/08)